

ADVOKATFIRMA
CHRISTIAN HARLANG

Østre Landsret, 7. afdeling
Bredgade 59
1260 København

K O P I

J.nr. 600096

PROCESSKRIFT 9
(11. juni 2013)

i sagerne B-3421-11:	(1)
B-397-12:	(2)
	(3)
	(4)
	(5)
	(6)
B-1162-12:	(7)
	(8)
	(9)
B-3534-12:	(10)
	(11)
samt B-420-13:	(12)
	(13)
	(14)
	(15)
	(16)
	(17)
	(18)

(19)

(20)

(21)

(22)

(23)

alle c/o Advokatfirma Christian Harlang
Nytorv 5
1450 København k
(v/advokat Christian Harlang)

mod

Forsvarsministeriet
Holmens Kanal 42
1060 København K
(v/ Kammeradvokaten v/ adv. Peter Biering)

Sagsøgernes hidtidige processtof fastholdes. I øvrigt bemærkes følgende:

SUPPLERENDE SAGSFREMSTILLING:

1. Vedr. sagsøgernes påstand 1 om betaling.

Sagsøgerne gør gældende, at sagsøgernes krav på tortgodtgørelse også følger af retten til oprejsning ("*...redress...*") efter FNs torturkonventions art. 14.

D. 13. december 2012 vedtog FNs Antitorturkomité¹ General Comment No. 3: "*Implementation of article 14 by State parties*" (CAT/C/GC/3), der fremlægges som sagens **bilag 46**. Under afsnittet "*Obstacles to the right to redress*" fremgår, pkt. 38, 40 og 43, at:

¹ FNs Torturkomité er nedsat i henhold til Torturkonventionens art. 17. Komitéen modtager og behandler de af staterne indgivne periodiske rapporter om konventionens overholdelse og behandler klager over kontraherende stater.

“38. States parties to the Convention have an obligation to ensure that the right to redress is effective. Specific obstacles that impede the enjoyment of the right to redress and prevent effective implementation of article 14 include, but are not limited to: ... statutes of limitations...

...

40. On account of the continuous nature of the effects of torture, statutes of limitations should not be applicable as these deprive victims of the redress, compensation, and rehabilitation due to them. For many victims, passage of time does not attenuate the harm and in some cases the harm may increase as a result of post-traumatic stress that requires medical, psychological and social support, which is often inaccessible to those who have not received redress. States parties shall ensure that all victims of torture or ill-treatment, regardless of when the violation occurred or whether it was carried out by or with the acquiescence of a former regime, are able to access their rights to remedy and to obtain redress.

...

43. The Committee considers reservations which seek to limit the application of article 14 to be incompatible with the object and purpose of the Convention. States parties are therefore encouraged to consider withdrawing any reservations to article 14 that limit its application so as to ensure that all victims of torture or ill-treatment have access to redress and remedy.” (understreget her)

Det er klart og åbenbart i strid med Danmarks internationale forpligtelser efter FNs torturkonventions art. 14 at stille hindringer i vejen for ansøgers mulighed for at opnå oprejsning, erstatning og tortgodtgørelse for den tortur, han har været udsat for under dansk ansvar. Dette gælder også anvendelsen af forældelsesfrister.

Sagsøgte **opfordres (19)** til at frafalde sine forældelsesindsigelser overfor sagsøgerne i nærværende sager.

Til støtte for sagsøgernes betalingspåstande gøres tillige gældende, at sagsøgerne har ret til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, helbredelsesudgifter, godtgørelse for svie og smerte, varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne efter erstatningsansvarslovens §§ 2 – 5, jf. § 1.

Der tages forbehold for at hæve beløbspåstandene og fremsættelse af yderligere anbringender, når opgørelser over sagsøgernes krav som følge af tabt arbejdsfortjeneste, helbredelsesudgifter, erhvervsevnetab og andet tab foreligger.

Sagsøgerne gør gældende, at FNs torturkonventions art. 14 er til hinder for, at sagsøgernes krav på erstatning og godtgørelse efter erstatningsansvarsloven kan gøres til genstand for forældelse, fordi de er opstået som følge af sagsøgtes ansvar for, at sagsøgerne blev udsat for tortur og anden umenneskelig og nedværdigende behandling under og efter operation Green Desert d. 25. november 2004, jf. erstatningsansvarslovens § 16, stk. 3.

Sagsøgte har i Processkrift B af 13. august 2012, s. 8, 4. afsnit, anført, at:

”Såfremt sagsøgerne ønsker en strafferetlig efterforskning af de konkrete episoder, som disse to retssager angår, må de derfor rette henvendelse til Auditørkorpset.”

Indledningsvis skal påpeges, at statens forpligtelser efter EMRK art. 3 ikke er begrænset til en rent strafferetlig undersøgelse. Det er et naturligt led i sagsøgernes rettigheder efter EMRK art. 3², jf. art. 41 om en passende erstatning og art. 1 om statens positive handlepligt (“...skal sikre...”), og udtrykkeligt fastsat i FNs torturkonventions art. 14, at krænkelser af torturofres rettigheder medfører krav på godtgørelse og evt. erstatning. Staten er altså tillige forpligtet til at imødekomme et torturoffers krav om

² Jf. eks. EMDs dom af 1. juni 2010 i sagen Gäfgen mod Tyskland, præmis 116.

oprejsning (benævnt "*redress*", jf. FNs torturkonventions art. 14), erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, helbredelsesudgifter, m.v.

I henhold til den praksis, som allerede blev omtalt ved indgivelsen af sagsøgernes Processkrift 3 af 22. juni 2012, s. 4, sidste afsnit, påhviler det endvidere nationale myndigheder *ex officio* at iværksætte en undersøgelse ved de dertil kompetente organer, når der modtages oplysninger, som blot indikerer, at der kan være tale om tilfælde af krænkelse af personers rettigheder efter EMRK art. 3. Der kan til overflod henvises til cand.jur., ph.d., seniorforsker Peter Vedel Kessing i "*Den Europæiske Menneskerettighedskonvention Art. 1 - 9*", 3. udgave 2011, s. 195, næstsidste afsnit, samt landsdommer Jon Fridrik Kjølbro's "*Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - for praktikere*", 3. udgave 2010, s. 214, 1. afsnit.

Både sagsøgte og Østre Landsret har været bekendt med eksistensen af sagsøgernes anførsler desangående siden anlæggelsen af de respektive sager, for sagsøger (1)s vedkommende i nu 20 måneder, jf. stævning af 13. september 2011.

For det første er Østre Landsret kompetent og dermed forpligtet til at foranledige de pågældende anførsler undersøgt under den nærværende retssag, således som sagsøgerne redegjorde for i Processkrift 3 af 22. juni 2012, pkt. A. Da landsretten ifølge det oplyste ikke har underrettet nogen anden myndighed om, at nærværende sager giver anledning til en undersøgelse i henhold til det processuelle led af EMRK art. 3, lægger sagsøgerne til grund, at domstolene således allerede har forholdt sig til - og fundet - at domstolene selv er kompetente til at foranledige den relevante undersøgelse foretaget. Landsretten kan - og skal - således som følge af nærværende sags karakter som også omhandlende begrundede anmeldelser om tortur, m.v., anvende retsplejelovens §§ 339 og 344, o.s.v., med henblik på at foranledige sagens faktiske omstændigheder afklaret.

Landsretten har til foranstaltning af denne undersøgelse også pligt til at fremme sagsøgernes editionsbegæring i stedet for retsstridigt at udsætte

dem til efter en stillingtagen til de af landsretten retsstridigt udskilte spørgsmål til særskilt forudgående mundtlig forhandling.

For det andet skulle også sagsøgte ex officio have underrettet de relevante myndigheder herom, dersom sagsøgte var af den opfattelse, at undersøgelsen ikke kunne finde sted under nærværende, civile domstolsproces. Sagsøgte har i ovenfor citerede anførsel erklæret ikke at foretage en sådan underretning, idet sagsøgte lider af den retsvildfarelse, at der ikke består en ex officio-forpligtelse. Der kan i den forbindelse (igen, jf. Processkrift 3 af 22. juni 2012, s. 4, sidste afsnit) henvises til EMDs dom af 6. april 2004 i sagen Ahmet Özkan m.fl. mod Tyrkiet, præmis 358 og 359:

*“358. The Court has previously held that where an individual makes a credible assertion that he has suffered treatment infringing Article 3 at the hands of the police or other similar agents of the State, that provision, read in conjunction with the State's general duty under Article 1 of the Convention to “secure to everyone within [its] jurisdiction the rights and freedoms defined in ... [the] Convention”, requires by implication that there should be an effective official investigation. As with an investigation under Article 2, such an investigation should be capable of leading to the identification and punishment of those responsible. Otherwise, the general legal prohibition of torture and inhuman and degrading treatment and punishment would, despite its fundamental importance, be ineffective in practice and it would be possible in some cases for agents of the State to abuse the rights of those within their control with virtual impunity (see *Dikme v. Turkey*, no. 20869/92, § 101, ECHR 2000-VIII).*

359. The Court considers that the above principle also applies in situations where judicial authorities are confronted with clear information set out in official documents, such as the medical reports in the present case according to which the apprehended Ormaniçi villagers had sustained various foot injuries, including frostbite, as a direct consequence of having been made to walk seven kilometres in adverse weather and terrain conditions, some without shoes. This is particularly true where, as in the present case, the nature of these injuries

subsequently necessitated a transfer to hospital in custody. In so far as the authorities which are confronted with information to this effect are not themselves competent to take any investigative steps, the above principle requires by implication that such information should be brought to the attention of those authorities which are competent in the matter. (understreget her)

Der kan ved sagsøgtes (såvel som ved Østre Landsrets) manglende efterkommelse af sagsøgernes ret til en effektiv undersøgelse – herunder ved sagsøgtes konsekvente nægtelse af at fremkomme med de for undersøgelsen væsentlige oplysninger – gennem nu:

20 måneder for så vidt angår sagsøger (1),
17 måneder vedr. sagsøger (2) – (6),
14 måneder for sagsøger (7) – (9),
9 måneder for sagsøger (10) og (11) samt
6 måneder for sagsøgerne (12) – (23)

og overfor sagsøgerne (1) til (9): procesbedrageri, jf. sagsøgernes Proces-skrift 5 af 17. oktober 2012, bilag 39 og AH, konstateres en klar og åbenbar krænkelse af sagsøgernes rettigheder efter EMRK art. 3, såvel som FNs torturkonventions art. 12 og 13, alle om retten til en effektiv undersøgelse indenfor rimelig tid.

At Østre Landsret – på sagsøgtes begæring herom – har valgt at forsinke disse undersøgelser (herunder sagsøgernes editionsbegæring) yderligere ved udskillelse af en række af sagsøgtes indsigelser til særskilt forudgående behandling indebærer, at overtrædelserne, der er foranlediget af sagsøgtes retsstridige begæring herom (og dermed retsstridige procesførsel), vil være så meget desto mere graverende, efterhånden som tiden skrider frem.

Samtlige sagsøgere gør på denne baggrund også til støtte for deres betalingspåstand 1 gældende, at de har krav på en godtgørelse, jf. erstatningsansvarslovens § 26, samt oprejsning efter EMRK art. 41, jf. lov nr. 285 af 1992 om inkorporering af EMRK direkte i dansk ret.

Som grundlag for sagsøgernes krav på godtgørelse gøres FNs torturkonventions art. 12 og 13 gældende i henhold til både erstatningsansvarslovens § 26 og som underanbringende vedr. overtrædelse af EMRK art. 3.

2. Vedr. sagsøgernes principale og subsidiære påstand 2.

Sagsøgte har bl.a. henvist til selve nedsættelsen af Irak- og Afghanistankommissionen som en indsigelse mod, at sagsøgerne skal have medhold i deres påstand 2, om en ret til effektiv og uafhængig undersøgelse af deres velbegrundede anførsler om tortur m.v., principalt for domstolene, subsidiært foranlediget af sagsøgte.

Den af justitsministeriet d. 7. november 2012 nedsatte Irak- og Afghanistankommission, hvis kommissorium fremlægges som sagens **bilag 47**, har fået en frist på - indtil videre - 5 år (d.v.s. til november 2017), der vil kunne udskydes yderligere, jf. kommissoriets pkt. 6.

En så lang ventetid er selvsagt ikke en opfyldelse af statens forpligtelse til at iværksætte, foretage og gennemføre sådanne undersøgelser indenfor rimeligt tid, ligesom det allerede d.d. er udtryk for, at sagsøgernes yderst velbegrundede anførsler om tortur ikke er fremmet og ej heller i fremtiden kan forventes fremmet behørigt, således som der efter EMDs praksis er en helt klar og utvetydig pligt til. Der kan heriblandt henvises til ovennævnte EMD-dom af 6. april 2000 i sagen Labita mod Italien, præmis 131 - 136, hvoraf fremgår, at en periode på 14 måneder uden foretagelse af behørig, efterforskningsmæssige skridt var en krænkelse af borgerens ret til en grundig og effektiv undersøgelse. Der kan endvidere henvises til EMDs dom af 17. december 2009 i sagen Vasilyev mod Rusland, præmis 101 - 104, hvoraf fremgår, at der bl.a. som følge af, at en undersøgelse tog adskillige år, måtte konstateres en overtrædelse af EMRK art. 3.

Kommissoriet rummer heller ingen sikkerhed for, at kommissionen vil undersøge lige præcis sagsøgernes anmeldelser om tortur, m.v., eller at en

sådan undersøgelse i øvrigt vil efterleve sagsøgtes eller den danske stats forpligtelser efter EMRK art. 3, jf. kommissoriets pkt. 3.

Der kan endvidere henvises til sagsøgtes Processkrift B, s. 8, 7. afsnit,³ hvoraf fremgår, at:

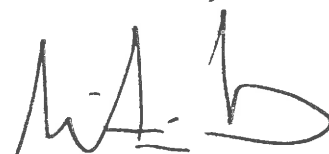
"...konklusionerne fra de undersøgelser, der forventes gennemført af undersøgelseskommissionen, vil kunne få betydning for, om de danske myndigheder derudover har pligt til at undersøge eventuelle brud på EMRK artikel 3 i forhold til sagsøgerne."

Sagsøgte tiltræder udsagnet i ovenstående citat, hvoraf det også fremgår, at undersøgelseskommissionen ikke i sig selv opfylder sagsøgtes og den danske stats forpligtelse til at foretage undersøgelser af sagsøgernes begrundede anførsler, jf. EMRK art. 3.

Nærværende processkrift indeholder ikke sagsøger (12) til (23)s stillingtagen til det af sagsøgte overfor dem anførte i svarskrift af 7. juni 2013. Østre Landsret er anmodet om at fastsætte en frist herfor.

Yderligere processtof forbeholdes.

København, d. 11. juni 2013

Christian Harlang

³ Gentaget i sagsøgtes svarskrift af 6. juni 2013, s. 9, 2. afsnit, i sagsnr. B-420-13, vedr. sagsøger (12) til (23).